

כה"י

שיחות
רבינו
ראש הישיבה
שליט"א

פרשת בשלח שירה תשפ"א
ליל ש"ק

חלאקה | הנחת תפילין | סיום הש"ס
בשלח - יתרו תשפ"א

פרשת יתרו תש"פ
סעודה שלישית

- טיוטה -

שבת תשפ"א

ברכת מזל טוב

לידידנו הרה"ח ר'
אברהם משה מרגלית
שליט"א

לרגל שמחת אירוסיו בנו
החתן המופלג אריה לייבושניץ
עב"ג לבית משפחת ויינברג הי"ד
נבד"ק האדמו"ר בעל הנחלת דין ממורד"ץ זצ"ל

לזכות

ידידנו
הרה"ח ר' שרגא קפלר שליט"א
וכל יוצאי חלציו שליט"א

♦ גחלי אש ♦

לשמיעת שיעורים ושיחות

0772-277-277

בארה"ב: 716-229-4771

באירופה: 44-330-390-0476

לתרומות ולהנצחות ניתן לפנות למכון

כל הזכויות שמורות

מכון 'עברא דדשא'

להוצאת ד"ת מרכינו ראש הישיבה שליט"א
בן מרן רבינו הפני מנחם מגור זי"ע

טל': 03-739-5330 | פקס: 077-4703647

מייל: droshosry@droshosry.com

ניתן לפנות לקבלת הגליונות מדי שבוע

פרשת בשלח שירה תשפ"א

ליל ש"ק

מאמר א'

ומבאר השפת אמת שאין הכוונה שלקחו לידם כלי זיין גשמיים בפועל, אלא כח המלחמה, כי בעצם הכח ללחום שייך לבני עשו שנתברכו מיצחק אבינו ועל חרבך תחיה, ובלשונו הק' 'כי באמת החרב ניתן לעשו כמ"ש (תולדות כז, מ) 'על חרבך תחיה', ובני ישראל להם הקול', ולא היה לבני ישראל שייכות לחלקו של עשו. אך ע"י שהקדים גלות מצרים, על ידי זה הרויחו בני ישראל גם להיות להם החרב נגד עשו^א.

ולא ביאר השפת אמת בדבריו, מהו הכח החרב שקבלו בני ישראל על ידי גלות מצרים, כי בוודאי לא יתכן שהמכוון לכח החרב בפועל ממש, שהרי

בתיב (יג, יח) 'וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים', ופירש רש"י מחז"ל שהיו מזויינים, ומקשה השפת אמת (תול"ז ד"ה בפסוק) בפשטות כדרכו 'ולמה להם בלי זיין', הרי בשביל ללחום ולנצח במלחמה צריכים הלוחמים לאכול כדי שיהיה להם כח, ורק אח"כ יסייעו להם הכלי זיין, וכאן ביציאתם מארץ מצרים אפילו 'צדה לא עשו להם' (בא יב, לט), וסמכו בבטחון גמור על הקב"ה, ונאמר לשבח על בני ישראל 'זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה' (ירמיה ב, ב), וא"כ היה להם לסמוך שה' יעשה עמם נס גם בלי כלי זיין ונכבר היו דברים מעולם שהעפר והקש של אאע"ה נהפך לחרבות וחיצים (עי' תענית כא.)].

א. ולפי דבה"ק מדוקדק מאוד מה שמצינו שבמלחמת יעקב עם עשו, התנהג יעקב אבינו ע"ה עמו בדרך של ריצוי ופיוס, ואילו מיד אחרי פטירת יעקב אבינו ע"ה כשרבו על מקום קבורתו במערת המכפלה, בא חושים בן דן 'שקל קולפא מחייה ארישיה' כמבואר בגמרא (סוטה יג.), ומאי האי, שלא המשיך בדרך יעקב אבינו ע"ה לדבר עמו בדרך שלום. אלא משום שיעקב אבינו ע"ה היה ראשון הגולים, שירד לארץ מצרים בגזירה של הגלות [כמ"ש חז"ל (שבת פט): 'ראוי היה יעקב אבינו לירד בשלשלאות של ברזל [כדרך כל הגולים, שהרי ע"פ גזירת גלות ירדו לשם - רש"י], וכמו שכתב בצפנת פענח (עה"ת) על הפסוק (ויגש מה, יט) 'ואתה צויתה זאת עשו' שהיה צריך ציווי פרעה כדי שיקרא גלות ולא ירידה ברצון], והיה ראשון הנגאלים ממצרים, כי העלאת עצמות יעקב היתה התחלת יציאת מצרים, ולכן בפטירתו כבר קבלו בניו כח המלחמה כנגד עשו.

והשפת אמת מבאר דברי המדרש, הענין הוא שאיש ישראל צריך להיות בו כל המדות לשמו ית', כדאיתא במשנה (אבות פ"ה מ"ב) הוי עז כנמר קל כנשר כו' [ורץ כצבי וגבור כארי, לעשות רצון אביך שבשמים], הגם שהם מדות סותרות זו את זו, אבל כולן לצורך עבודת הבורא ית"ש הם, ולפעמים צריכים להשתמש במדת עזות, להלחם עם הסטרא אחרא. וכן בגלות מצרים היה שימוש בני ישראל בבחי' אריות, כמ"ש (שמות א, יט) 'כי חיות הנה' (ע"י שמור"ר א, טז).

ויש להבין, דלכאורה המדות המפורשות במשנה 'עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי, וגבור כארי', אינן סותרות זו את זו, אלא הם תכונות שונות, עזות, קל - הכח להתרומם, זריזות וגבורה, אבל אין סתירה ביניהם. והיה מקום לפרש כוונתו בכללות על מדות הסותרות זו את זו - כגון גאווה וענוה, אבל בדבריו עמ"ס אבות מפורש שכוונתו על המדות המפורשות במשנה. וכנראה כוונתו דסיום דברי התנא 'לעשות רצון אביך שבשמים', משמעותו שרק משום המטרה ד'לעשות רצון אביך שבשמים' אפשר להשתמש בכל המדות הסותרות והמהופכות. אבל לא מבואר מהו הסתירה. וי"ל שהם ב' דרכים שונות איך להתנהג במלחמה, הארי והנמר נלחמים, והנשר מתרומם מעל הכל, והצבי רץ ונעלם, והם ב' דרכים שונים [וע"י להלן] (וע"י ספר הזכות אר"ח סי' א).

וחגם שצריך ב' הדרכים - בין להיות 'כיונה פותה' ובין גבורה ועזות,

גם מי שיש לו כלי זיין וכח המלחמה, נאמר עליו בפסוק (תהלים קמו, י-יא) 'לא בגבורת הסוס יחפץ לא בשוקי האיש ירצה, רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו', וכתוב (משלי כא, לא) 'סוס מוכן ליום מלחמה ולה' התשועה', שעיקר הנצחון במלחמה הוא מכח הבטחון בה' שממנו התשועה, ואם כן בני ישראל הרי ירושה היא להם הכח העיקרי לנצח במלחמה שהוא 'הקול קול יעקב', ותפלה לה' היא אומנות אבותיהם, ואיזה ריוח הרויחו בני ישראל להיות להם גם כח החרב נגד עשו. והשפת אמת מסיים דבריו וכותב ואפשר שהיה כל הגלות רק הכנה נגד עשו ועמלק, לכן נאמר אח"כ 'ויחלוש יהושע כו' לפי חרב' (יז, יג), והרי בשעה שיצאו ממצרים עשו כבר לא היה בין החיים, אלא הכונה לרוחניות, וכן מלחמת עמלק עיקרה מלחמה ברוחניות, וסתם דבריו לבאר מהו כח המלחמה שהרויחו בני ישראל.

ובמקום אחר דבריו מבוארים יותר, במש"כ (תרנ"ה) במדרש (שמור"ר כא, ה) 'יונתי בחגיו הסלע' (שה"ש ב, יד), הוה ליה למימר יונה כו', אלא אצלי הם 'כיונה פותה', אבל לאומות הם כאריות כו'. דהיינו שאמר הקב"ה שבני ישראל הם אצלו 'כיונה פותה', וכמו שפירש הרד"ק (הושע ז, יא) שיונה לפי שאין לה מרה היא כאילו הולכת בתמימות ולא תרגיש על הרע שימצאנה, ולפתיותה נלכדת ברשת, וזה נאמר כאן למעליותן של בני ישראל שכל מה שהקב"ה גזור עליהן הם שומעים לו כיונה תמה.

שבני ישראל ישראל לוקחין את מדת העזות אל הקדושה. אם כן הרי עזות היא התכונה והכח של בני ישראל מעצם בריאתם, ולא הוצרכו להרויחו ע"י גלות מצרים, ועוד שאין זה כח מהאומות - אלא אדרבה בני ישראל הן עזין שבאומות.

אלא נראה כוונת השפת אמת, בהקדם מה שיש להעמיק עוד במש"כ השפת אמת שמדות אלו סותרות זו את זו, דאם שבדברי המשנה אולי יתכן לומר כנ"ל, אבל בדברי המדרש דאיירי על להיות כ"יונה פותה' להימשך אחרי הבורא ית"ש, ולהיות כארי בגבורה ועזות דקדושה כנגד עשו ועמלק [שהמדרש איירי שם לעמוד בגבורה כנגד אומות העולם המפריעים לקיום תורה ומצוות], הרי לפי השגתנו, הדבר המביא ביותר להתקרבות אל ה' ולהימשך אחרי הקב"ה הוא המלחמה עם היצר ופיתוייו, ומקרא מלא אמר הכתוב (תהלים צז, י) שכדי להיות אוהבי ה' צריכים להיות שונאי רע, ומה היא הסתירה בין עזות דקדושה כנגד היצר, להתקרבות אל ה' בבחינת 'יונה פותה', הרי אדרבה בע"כ נצרכים ב' המדות, והם משלימים זה את זה.

אך כמו שאמרנו כבר פעמים רבות שדבה"ק הם למעלה מהשגתנו, וכוונתו היא לבני עליה רמי מעלה, דמבואר בספרים שבעלי מדות נקראים כן, משום שיודעים היכן ומתי להשתמש בכל מדה, והם בעלים על המדות, ואנו לדאבוננו איננו בעלי מדות, ואפילו מי שמתנהג במדת הענווה וכדומה, זה אינו שהוא בעל מדה זו, אלא שמתנהג כך.

אבל באמת מדה המיוחדת לבני ישראל, היא להיות משוכה אחריו ית' כיונה. ומה שצריך עזות דקדושה - והתנגדות בבחינת עזות, היא להם מכח האומות, כענין שנאמר (תולדות כה, כג) 'ולאום מלאום יאמין', דהיינו שלא רק שלאום אחד מתגבר ומנצח את הלאום השני, אלא האחד נוטל ויורש את הכח של השני - לאום מלאום יאמין, וכן כתיב (תהלים לו, יד) חרב פתחו רשעים בו', שאכן החרב הוא של הרשעים - של עשו, אבל המשך הפסוק הוא שלבסוף 'חרבם תבוא בלבם' (שם, טו), אבל בעצם בני ישראל - להם הקול ולא החרב, וביציאת מצרים כתיב 'וחמשים עלו', שהרויחו זאת המדה במצרים. ועתה בקריעת ים סוף, שכבר לא היו צריכים כח זה של המלחמה, חזרו למדתם העיקרית, שקפצו לתוך הים מתוך בטחון בה' - כיונה פותה, התחיל להיות עיקר העבודה בבחינת הביטול והאמונה, ואז 'ה' ילחם לכם' (יד, יד).

ובזה מבואר כוונת השפת אמת, בראש דברינו, שעל ידי גלות מצרים קבלו בני ישראל כח המלחמה מעשו, דהיינו הכח דעזות דקדושה, להילחם עם עשו ועמלק.

אך יש להתבונן בדבה"ק, האם מדת העזות דקדושה קבלו והרויחו בני ישראל רק מכח האומות, וע"י גלות מצרים, הלא אמרו חז"ל (ביצה כה:.) שישראל עזין שבאומות הן, ולכן ניתנה להם התורה, ומבואר באמרי אמת (זכור תרנ"ד) ש'עזין שבאומות' היינו עזות דקדושה ולא מה שנאמר 'עז פנים לגיהנם',

שרבו הנסיונות, צריכים ביותר את כח הגבורה לעמוד בקשרי המלחמה, ועם עזות לומר ליצר הרע לא! מי יתן טהור מטמא לא אחד - איין פעסטע ניין! ורק עי"ז אפשר לקנות אמונה טהורה, להימשך אחריו ית"ש.

ויתבן ליתן טעם למנהג המובא בהלכה (עי' מג"א סי' שכד סק"ז) להשאיר פירורים לציפורים בשבת שירה נויש שפקקו בזה, עי"ש במג"א ונו"כ שם, כי בשעת קריעת ים סוף היה לבני ישראל אמונה שלימה בה' - ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ונמשכו אחריו ית"ש 'כיונה פותה' וכד' השפת אמת הנ"ל, ולכן מניחים פירורים, כאמירה כלפי מעלה, שאנו כצפורים הנמשכים אחרי הפירורים, בלא דאגה שמא יתפסו במצודה הפרושה, אדרבה מבקשים להימשך אחרי הקב"ה - משכני אחריו, ומי יתן וניתפס ברשתו, נימשך אחריו ונהיה שייכים אליו ית"ש בכל עת ובכל מצב.

יחי רצון שתהא לנו נגיעה בדרכיו ודבריו הנשגבים, ובמלחמתנו עם היצה"ר וחיילותיו נעמוד בעזות דקדושה, ובמילי דעלמא להשתמש במדה ההפוכה, לא להיות מודאגים, אלא להימשך אחרי הקב"ה בתמימות ובבטחון - כיונה פותה, ושנאמין בו ית"ש אמונה שלימה בלי חשבונות - ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

ולכן קשה לנו להבין בכלל שיש סתירה בין המדות, כי אין אנו בעלי מדה זו או זו שיהיה לנו סתירה ביניהם, כי מצד אחד אנו יכולים להימשך אחרי הבורא ית"ש באמונה, ובד בבד להילחם עם היצר בעזות דקדושה.

אבל השפת אמת מדבר לעובדי ה' אמיתיים, שמצד טבע בני ישראל בשרשם, אם מסגלים לעצמם מדת 'הקול קול יעקב', עם אמונה בה', ונמשכים אחרי הקב"ה באמונה שלימה כיונה פותה באמת ובתמימות, הרי הם בבחינת קל כנשר ורץ כצבי - שמתרומם מעל המלחמה עם הרע, ואין צורך להשתמש עם מדת העזות למלחמה עם הרע, וכעין דאיתא (איכ"ר ד, טו) 'עמד חזקיהו ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה, אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה, אמר לו הקב"ה אני עושה'. כי נמשכים אחרי הקב"ה בלי חשבונות, וכך אכן יהיה לעתיד.

אבל כל זה רק אילו היה רצון הבורא ית"ש שנהיה כמדרגת אדם הראשון לפני החטא - חירות מן היצר הרע, אבל הרי שלח כל אחד מאתנו להאי עלמא עם פיתויי היצר, ואם כן בע"כ נצרך מלחמת היצר, ולשם כך ירדנו למצרים, ועל ידי הגלות קנינו והרווחנו כח זה להשתמש במדת העזות במלחמת היצר, כנגד כוחות הסטרא אחרא - עשו ועמלק. ובדורנו אנו,

מאמר ב'

וּלפ"ז לא הוי זכירת יציאת מצרים ממש, אלא מן הדומה לדומה].

י"ל דרש"י על הפסוק (בא יג, טז) 'ולטוטפת בין עיניך', כתב 'מנחם חברו עם יְהִטֵּף אל דרום' (יחזקאל כא, ב), 'אל תִּטְיִפוּ' (מיכה ב, ח), לשון דבור, כמו 'ולזכרון בין עיניך' האמורה בפרשה ראשונה, שהרואה אותם קשורים בין העינים, יזכור הנס וידבר בו'. והנה התפילין מבחוץ אין מזכירים את סיפור יציאת מצרים, אלא על ידי הדיבור על הנסים הכתובים בפרשיות התפילין [וכן על המצה שאנו אוכלים לא כתוב שזה זכר ליציאת מצרים, והזכרון הוא רק כתוצאה מהדיבור על הנסים], כמו כן המזוזה, כשרואים המזוזה מדברים על מה דכתיב במזוזה, וממילא מתעוררים לדבר גם על הנסים של יציאת מצרים. ומאחר שיציאת מצרים אינה מטרה, אלא אמצעי לבוא על ידה לזכירת ה', על כן כלל הרמב"ן גם מזוזה שנוכר בו יחוד ה'.

אמנם יש בזה עומק יותר, דהנה יש לשים לב ולהתבונן, שבפסוקים בברכת ובתפלה כשמזכירים יציאת מצרים מזכירים ה' אֱלֹהֵינוּ, דבפרשת ציצית הפסוקים מקשרים יציאת מצרים לאלקותו של הבורא ית"ש [וכן בעוד פסוקים בתורה מוזכר ה' אֱלֹהֵינוּ על יציאת מצרים], ובברכת המזון בברכת נודה לך מתחילים 'נודה לך ה' אֱלֹהֵינוּ, ומסיימים 'ועל הכל ה' אֱלֹהֵינוּ אנחנו מודים לך', ובאמצע כשמפרטים הדברים שמודים עליהם, כשמזכירים יציאת מצרים

כתב הרמב"ן (סו"פ בא) 'ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו ובניהם לבניהם ובניהם לדור אחרון, והחמיר מאד בענין הזה כמו שחייב כרת באכילת חמץ (בא יב, טו) ובעזיבת הפסח (בהעלתך ט, יג), והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באותות ובמופתים על ידינו ועל בין עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנוכיר זה בפינו בבקר ובערב, כמו שאמרו (ברכות כא.) אמת ויציב דאורייתא, ממה שכתוב (ראה טז, ג) 'למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך', ושנעשה סוכה בכל שנה' (ועי' רמב"ן ואתחנן ו, כ. ועי' אבן עזרא יתרו יח, כ).

והקשה האדר"ת בספרו חשבונות של מצוה (מצוה תכג) איך מצות מזוזה היא זכר ליציאת מצרים, הרי במזוזה כותבים רק פרשיות שמע והיה אם שמוע, ובב' פרשיות אלו אין שום זכר או רמז ליציאת מצרים. וכותב דלא משמע לומר דמשום דכתיב תפילין בב' פרשיות אלו, ומצות תפילין היא זכר ליציאת מצרים, נחשבת גם המזוזה זכר ליציאת מצרים, עי"ש. ומסיק דאולי דעת הרמב"ן שמכיון דמצות מזוזה היא רק בפתח שיש בו משקוף ומזוזות, הוא לזכרון הנס שהיה לנו בעת יציאת מצרים, שפסח הקב"ה על בתי בני ישראל שהיה הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות

בירושלמי (סוכה פ"ד ה"ג) 'כביכול כאילו עצמך פדית' (ועי' שמו"ר מב, ג), והביאור בזה הוא, מלבד מה שפירשו חז"ל (מכילתא פר' בא פר' יד וספרי פר' בהעלתך) ש'עמו אנכי בצרה' (תהלים צא, טו), וכשישראל נושעו כאילו נושע עמם, זאת ועוד, כביכול בשעת יציאת מצרים נברא האור של הכרה בה', שהרי אין מלך בלא עם, וכשבני ישראל נגאלו ממצרים והפכו להיות עם ה', אזי נתגלה ההכרה בה' אלקינו, וזה עיקר ענין הפנימי של יציאת מצרים. ולכן נאמר בעשרת הדברות (יתרו כ, ב) 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', 'אשר הוצאתיך' ולא 'אשר בראתיך' (עי' אבן עזרא ורמב"ן שם), כי רק משעת 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים' נודע וניכר ש'אנכי ה' אלקיך'. ולכן בקריאת שמע מזכירים בראשונה עול מלכות שמים, ואח"כ עול מצוות, ורק לאחרונה מזכירים יציאת מצרים, כי בלי עול מלכות שמים ועול מצוות כראוי, הרי יציאת מצרים היא כהזכרת הדבר שהיה פעם ואינו, ודייקא אחרי קבלת עומ"ש ועול מצוות, יש את המשמעות הנכונה לזכירת יציאת מצרים, 'אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים'.

ולפי זה יובנו היטב דברי הרמב"ן, שבמזוזה כתובים פרשיות שמע והיה אם שמע, קבלת עומ"ש ועול מצוות, שהם היסוד והבסיס של יציאת מצרים, ושפיר על ידי שנכתוב הפרשיות שבמזוזה על פתחי הבתים נזכור ונבין התכלית האמיתית של יציאת מצרים, שהרי מצות סיפור יציאת מצרים לדורות אינה סיפור

אומרים שוב 'ועל שהוצאתנו ה' אלקינו מארץ מצרים'. וכן בברכות קריאת שמע ב'עזרת אבותינו' אומרים 'אמת ממצרים גאלתנו ה' אלקינו', ובנשמת אומרים 'ואלו פינו מלא שירה כים וכו', אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלקינו וכו' ולברך את שמך מלכנו', וכשמפרטים בהמשך יציאת מצרים מזכירים שוב 'מלפנים ממצרים גאלתנו ה' אלקינו'. וטעמא בעי אמאי עם יציאת מצרים מדגישים תמיד ומזכירים ה' אלקינו בפרטות.

אך הביאור בזה בהקדם מה שאמרו חז"ל (שבת קיח:) 'הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף', וכפשוטו המכוון לא לאמרו בכל יום. אבל יש בזה משמעות יותר עמוקה, שאם ה'יום' שהוא אומר בה הלל היא יום כמו כל יום אחר, הרי זה מחרף ומגדף. ואין זה דווקא באמירת הלל, אלא כן באמירת 'אז ישיר', ובפרט בשבת פרשת בשלח שנקרא שבת שירה שמתעורר בו הכח של שירת בני ישראל, וצדיקים זי"ע אמרו שנקרא שבת של יציאת מצרים - שביעי של פסח, אם אמירת השירה בשבת זו תהא אצל האדם כשירות ותשבחות על דבר שהיה פעם בדורות ההם, אין זה הלל ושירה המבוקש על יציאת מצרים.

אלא שירה כראוי על יציאת מצרים היא דייקא עם הזכרת ה' אלקינו, וכדברי דוד המלך ע"ה (ש"ב ז, כג) 'ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ אשר הלכו אלקים לפדות לו לעם וגו' אשר פדית לך ממצרים גוים ואלקיו', ופירש רבי עקיבא

לב האדם - בשליש העליון, ומשפיעים עליו להבעיר לבו לה', ולחיות עם אמונה חושית, אזי יש תועלת ותכלית מיציאת מצרים וקריעת ים סוף.

ואיתא מהרה"ק הרבי ר' ברוך מבעזיבז זי"ע, וכן איתא מהרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, על דרכם של צדיקים זי"ע לדבר כאילו דיבורים בעלמא בעוד כוונתם לדברים עליונים, והמליצו על כך את הפסוק (דהי"א כט, י) 'ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל ויאמר דוד', ויברך דוד את ה' - שבאמת דוד המלך ע"ה בכל דבריו - גם מה שהיה נראה כשיחת חולין - היה מברך ומקלס את ה', אבל לעיני כל הקהל - היה נדמה - ויאמר דוד, שאין זה אלא אמירה בעלמא. וכמ"ש חז"ל (סוכה כא: ע"ז ט:): שאפילו שיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד. והנה אצלנו הפסוק מתפרש להיפך, 'ויברך את ה' לעיני הקהל', שלעיני הקהל נראה שאנו מברכים את ה' ואומרים שירת הים בהתלהבות, אבל באמת בפנימיות לבנו האמת היא שאין זה אלא 'ויאמר' - דיבורים חיצוניים בעלמא. אכן לא כך צריכה להראות אמירת שירות ותשבחות לה', אלא עם כל הלב, וכמאמר הפסוק 'כל הנשמה תהלל י-ה', שתקנו הקדמונים לכפול אמירתו, שיש לפרשו גם כל הנשמה דהיינו כולם - כל אחד ואחד, וגם כל הנשמה - הנשמה כולה ולא מקצתה [וכמ"ש תוס' בכמה דוכתי ש'כל' מתפרש בב' אנפין], כל נשמתו של אדם צריכה להלל לה', כל האדם עם כל אבריו, אברים שפלגת בנו צריכים להודות ולהלל

דברים בעלמא מה שראו עינינו לפני אלפי שנים, אלא להעתיק אל בנינו ובנינו לבניהם ובניהם לדור אחרון את הכרת וידיעת ה' אלקינו, וכשואמרים 'אילו לא הוציא וכו' הרי אנו ובנינו וכו' משועבדים', הוא ההרגשה והידיעה הפנימית שהקב"ה שליט בעולמו, וכל האותות והמופתים במצרים היו למען ידעו בני ישראל כי אני ה' בקרב הארץ.

והנה תחילת הניצוץ של יציאת מצרים היה במראה הסנה, וכתוב (שמות ג, ב) 'וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה', ואיתא במדרש (שמו"ד ב, ה) 'בלבת אש - משני חלקיו של סנה ולמעלה, כשם שהלב נתון משני חלקיו של אדם ולמעלה', וכן בגמר של יציאת מצרים - בקריעת ים סוף, כתיב (טו, ח) 'קפאו תהמות בלב ים', ואמרו חז"ל (תנחומא יז ומכילתא פר' השירה פר' ו) 'בלב ים - היכן לבו של אדם נתון משני חלקיו ולמעלה, כך קפא עליהם הים משני חלקיו ולמעלה'. ואין זה דבר שבמקרה, ותיאור בעלמא של מראה הסנה וקריעת ים סוף שהיו בשליש העליון - כמקום הלב בגוף האדם. אלא למקום זה יש מכוון פנימי, ונועד להראות ולהורות שיציאת מצרים - ממראה הסנה עד קריעת ים סוף, צריכה להיכנס לתוך לבבות בני ישראל, הבעירה של הסנה שמורה על חמימות והתלהבות לעבודתו ית"ש, וקריעת ים סוף שהוא ענין האמונה בה' באמונה חושית - ראתה שפחה על הים, דברים אלו - אם הם מבחוץ, אינם מעלים ואינם מורידים, ורק אם הם נכנסים לתוך

לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים', דהיינו הידיעה וההכרה בה' התמידית. ומזכירין יציאת מצרים בימים ובלילות, דהיינו גם בעת הסתר, כשיש חשכות, מזכירין יציאת מצרים, כי הוא הכח והשמירה לכל הזמנים, הידיעה והאמונה בה'. וכשחיים באופן כזה, הרי כל החיים של האדם הם שירה אחת לה'.

יעזור ה' שנוכה לחיות עם אמונה ובטחון בה', ושייכות לרבונו של עולם, מתוך דבקות בו ית"ש כראוי.

לה', עם הכרה בה' והודאה אמיתית. וכאשר סיפור וזכירת יציאת מצרים, הוא עם ידיעה הבוקעת את הלב, שמביא לידי הכרת וידיעת ה', אזי יכולים לומר שירה לה' באמת ובלב שלם.

והדברים אמורים בכל ברכה וכל תהלה שאומרים, צריכים לכוון ולאמרם עם כל הלב ועם כל האברים, בכל דבר שמזכירים את הרבונו של עולם לחיות עם מה שאומרים, לאמרו עם הרגשת הלב. והרי אמרו חז"ל 'בכל יום ויום חייב אדם

הוא נעים זמירות ישראל, שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות (ברכות ז:), וזה הכוונה 'לו יחיה גבר שנין אלפין' - דהיינו עם השבעים שנה של דוד המלך, עם כל השירות והתשבחות, בכל זאת 'לא יעול גבורתך בחושבניא', כי אי אפשר לסיים את השבח של הקב"ה.

ל' יחיה גבר שנין אלפין, לא יעול גבורתך בחושבניא', וי"ל דאמרו חז"ל (זוה"ק ח"א נה. צא: קסח. ומדרש תהלים צב) שאדם הראשון היה צריך לחיות אלף שנה, ודוד המלך היה צריך להוולד נפל בלי שיהיו לו חיים ובנים כלל, וכל שבעים שנותיו הם מתנה מאדם הראשון. והרי דוד המלך ע"ה

לחיים לכבוד חלאקה

ערש"ק בשלח תשפ"א

והנה בלאו ד'לא תקיפו', לכאורה אין הידור לסלסל הפאות מפאת הידור מצוה, כי בלא תעשה לא מצינו שיש הידור מצוה וכן"ל, אבל אולי מחמת שמלבד הלאו של תקיפו יש בפאות הראש צורה של יודישע קינדער, וביודישע צורה יש להדר.

והנה הגם שבמעשה של קיום לאווין אין ההלכה של הידור מצוה עד שלישי, בקיום האווין באופן של גדרים וסייגים, בוודאי שיש להדר, ואדרבה, כמה שיותר נזהרים וגודרים, מעלי טפי ויש לזה יותר חשיבות.

ואיתא מהחידושי הרי"מ זי"ע, מדוע אצל השחתת הזקן שזה מהעבירות החמורות שיש בו ה' לאוין לא עשו חכמים שום סיג וגדר ומותר במספרים. וביאר טעם הדבר, לפי שבזמן החכמים היה ויכוח בין החכמים והצדוקים, הצדוקים טענו שאם יעשו סייגים וגדרים זה יכביד על האדם ויבוא להימנע לגמרי מלעשות המצוה, והחכמים אמרו שאם לא נעשה סיג יבואו להקל במצוה לגמרי, ואמרו שיקחו הלאו של השחתת הזקן שיש בה ה' לאוין, ובטח כל אדם נזהר בה, ולא יעשו סיג, ונראה מי יצדק. וסיים החידושי

בפרשתן כתיב (טו, ב) 'זה א-לי ואנוהו', ומיניה ילפינן בגמרא (שבת קלג:.) 'התנאה לפניו במצוות', והנה במצות מעקה לכאורה יש בה משום 'ואנוהו', וגם מעקה צריך לעשות נאה ומהודר, ומסתמא אין צריך ציפוי זהב וכיו"ב, רק כדרך בנין מהודר. ולענין ביזוי מצוה, כתב השבלי הלקט (הל' חנוכה סי' קפה) דמהלכות חנוכה שמעינן לשאר מצות כמו מעקה או ציצית וסוכה, שאסור להשתמש בהן דרך בזיון לדרוס עליהן נידוע הסיפור מהחתם סופר זי"ע שראה ב' תלמידים, ואחד מהם דרך בבזיון על הסכך, ושם היה לאחר סוכות, שתשמישי מצוה נזרקין, ובכל זאת משום שדרך בבזיון, אמר שזה סימן שלא יצא ממנו טוב, וכך הוה. אך ד' השבה"ל הוא בסוכות בשעת קיום המצוה, ולענין ישיבה על מעקה לכאורה שרי, ובסוכה (טו.) לגבי סוכה על גבי סוכה אם העליונה ראויה לדירה התחתונה פסולה, והרי אין ראויה מצד האיסור דביזוי, ויל"ד דזה תלוי בחזוק הבניה, ולא באיסור דרמי עלה, ורק דרך בזיון אסור כלשון השבלי הלקט. אך יש לעיין בגוונא דאין חיוב של עשיית מעקה, אבל יש הלאו של 'לא תשים דמים בביתך' אי בכה"ג יש לעשות מעקה נאה, כי לכאורה לא מצינו הידור מצוה בלאו, גם כשקיום הלאו הוא ע"י מעשה.

אך גם על פאת הראש י"ל שבימינו עצם הפאות הם סיג וגדר, כי הפאות הם 'סימנים' שרואים אז דאס איז א יודישע יונגעל, והוי סיג וגדר מעניני העולם.

הרי"מ זי"ע, שעתה רואים באמת שהחכמים צדקו, שהיו צריכים לעשות סיג וגדר בהשחתת הזקן (עי' לקוטי הרי"מ סו"פ קדושים). ודבריו נאמרו על השחתת הזקן,

לחיים לכבוד הנחת תפילין

ב' וד' יתרו תשפ"א

ומדברין נמצינו למדים דבר נפלא, שעלינו לשנות את ההסתכלות שלנו מהו בר קיימא, כי אנו רגילים להביט על הדברים הגשמיים של עולם הזה שעומדים לזמן רב כדברים ברי קיום, אבל התפילין באים להורות שגם הקיימא הוא באמת לא קיימא, שהרי כל העולם הזה הוא בר חלוף ואינו דבר של קיימא, וכל דבר שקיים בו הוא רק באופן יחסי ומוגבל, והקיום האמיתי הוא התורה ומצוות, וכדברי שלמה ע"ה בסוף קהלת - המקיף בתוכו כל החכמות וכל התובנות 'סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם', גם בנין שאדם בונה לשבעים או שמונים שנה, אינו הקיימא האמיתי, כדאיתא (ברכות י) בשר ודם מעשי ידיו מבלין אותו, העיקר והקיום האמיתי הוא

נחלקו הראשונים אם צריכים לעשות הקשר של התפילין בכל יום, או רק להדק את הקשר כל יום, וקי"ל שרק צריכים להדק את הקשר. ורבינו תם (תוס' עירובין צו. מנחות לה: חולין ט.) מביא ראיה דאין צריך בכל יום להתיר קשר תפילין ולחזור ולקשור בשעה שמניחן, ממה דאמרין (עירובין שם) 'קשר של תפילין קשר של קיימא', ואם היה צריך להתיר ולקשור בכל יום כדברי רבינו אליהו, אם כן לא הוי קשר של קיימא, ולא הוי מלאכה חשובה משום שאינו בר קיימא, ואמאי אסור לעשות הקשר של תפילין בשבת. ובהגהות מרדכי (חולין אות תשלז) דחה ראיית רבינו תם, דלעולם יש לעשות את הקשר מחדש בכל יום, ואעפ"כ אסור לקשרו בשבת, משום דרחמנא קרייה קשר - 'וקשרתם', וחשיב קשר של קיימא.

ועוה"ב, כי הם סותרים זה את זה, ועוד יותר מאש ומים שאכן מהווים סתירה - אבל הקב"ה עשה ניסים שמשמשים ביחד, אבל החיבור בין גשמיות לרוחניות הוא פלא, וכמ"ש הרמ"א (או"ח סי' ו) לפרש נוסח הברכה 'ומפליא לעשות' שהקב"ה מפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרבו וקושר דבר רוחני בדבר גשמי, זוהי עבודה שצריכה הרבה יותר יגיעה, להטפיל הגוף לנפש ולא להיפך. ולזה ניתנה מצות תפילין, שהיא נקודת החיבור בין השמות הק' והקדושה לגוף הגשמי.

ובזה י"ל אמאי רבינו תם לא ס"ל כסברת המרדכי הנ"ל, שהרי כל מטרת התפילין הוא להכניס את הקדושה לתוך הגוף הגשמי וכנ"ל, אין די פליישיגע האנט, לחבר ולקשר מעשי האדם הגשמיים אל הקדושה, ולכן הקשירה של תפילין צריכה להיות דייקא מה שנקרא קשר של קיימא בעינים הגשמיים - די וועלטליכע קשירה, כי התורה אמרה 'וקשרתם' לקשר את הגשמיות והרוחניות, שהמצוה לא תהא נפרדת מגוף האדם, אלא מחוברת עם כלי הגוף, ולכן דייקא בעינין שיהיה קשר של קיימא במובן הגשמי - שקיים לזמן ארוך. ואכן הקשר של הנשמה והגוף, צריך להיות קשר של קיימא, לשעבד תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו ית"ש בכל יום ויום.

יעזור ה' שנזכה להיות קשורים בקשר של קיימא לרבונו של עולם.

תורה ומצוות, כמו תפילין, שאף שהקשר קיימא רק ליום אחד, מ"מ מדרחמנא קרייה קשר נחשב לבר קיימא, כי זהו הקיימא האמיתי. ובכל יום ויום מחדש, קשירת התפילין הוא דבר נצחי ובר קיימא. ואכן אנן קי"ל כרבינו תם, אבל בשעת הנחת תפילין יש להתעורר בפנימיות הלב להניחם מתוך הרגשה שמקיימים רצון ה', לקיים המצוה עם חיבור ושמחה, ולדעת שרק תורה ומצוות הם דבריים קיימים וממשיים, ועל ידי מצוות יש לאדם קיום.

והנה כ"ק אאז"ל היה אומר לכל בחור בר מצוה נמה ששמע מאביו האמרי אמת זי"ע קודם שהתחיל להניח תפילין, האמרי אמת זי"ע היה אומר כן לבני המשפחה, וכ"ק אאז"ל אמר כן לכל בחור ובחור, שיש לזכור ולדעת שתפילין יש בהם קדושה גדולה עד מאוד, שיש בהם עשרים ואחד שמות בארבע פרשיות של יד וכן בשל ראש כמ"ש הרמב"ם (הל' תפילין פ"ד הי"ד), ומניחים אותם על בשר האדם, ועבודת האדם היא לראות שהשמות הק' והקדושה הגדולה שיש בתפילין תיכנס אל תוך גוף האדם הלובשן, שהתפילין לא יהיו דבר נפרד מהגוף, אלא ישפיעו על הגוף לקדשו ולהעלותו מהחומריות, וכמו שאומרים בלשם יחוד 'לשעבד תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו ית"ש'. והרי החיבור של רוחניות וגשמיות הוא דבר הקשה ביותר, כי אין בעצם שייכות וחיבור לעוה"ז

בסעודת סיום הש"ס

ד' יתרו תשפ"א

נישט, שהאמת שהלומדים כל מה שלומדים יותר הם גדולים בעיניהם ויחשב בעיניהם שכבר למדו הרבה כל הצורך, והחסידים כל מה שלומדים יותר הם יותר קטנים בעצמם, וזהו כל מגמתם שלומדים את עצמם להיות קטנים ושפלים בעצמם. וי"ל שיש בזה משמעות נוספת, דהנה בסוף כל מסכת לפני הנוסח הדרן עלך וכו', כתבו המדפיסים 'אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לשכחה' [מלפנים נדפס כן בכל מהדורות הש"ס, ובש"ס החדשים שינו וכתבו ויועיל 'לזכרון'], וכפשוטו המכוון הוא שמועיל כנגד שכחה ונע"ד צחות י"ל דכתבו התוס' (עירובין נג. ד"ה כי) דכשסיימין המסכתא ומתחילין האחרת מיד שוכחין הראשונה, ולכן כשסיימים מסכת והולכים להתחיל עוד מסכת, צריכים סגולה כנגד השכחה של המסכת הראשונה]. אבל באמת ע"ד העבודה יש בזה משמעות, שעיקר הבקשה בסיום מסכת אינו על זכרון דפי המסכת גרידא, אלא בשעת סיום מסכת מתפללים ומבקשים שלימוד התורה יועיל להשכיח מאתנו קצת מטרדת עולם הזה, לשכוח מהבלי תאוות עולם הזה, כי לזה צריך להועיל לימוד המסכת. וזה המכוון שחסידים לערנען 'נישט', זיי לערנען אז די וועלט איז נישט - לומדים ומגלים שכל העולם אינו כלום, וכולו מרמה, שעל

איתא מהחתם סופר זי"ע שאם בתוך לימודו היה מגיע לדבר שיש לו קשר לפרשת השבוע היה שמח, שהרי זה סימנא טבא דהוי תורה לשמה (עי' דרשות חתם סופר ח"א נב. בהגהה). והנה מפרשתן הפליגו חז"ל (ברכות סד.) לומר 'כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה' (עי' רש"י יתרו יח, יב), וכ"ק אאז"ל אמר שחסידים פירשו 'שרוי' מלשון בליעה וְשָׂרָה וכבוש - אדורך געוויינט (עי' פני מנחם מועדי שמחה עמ' ט, ואוצר דרשות ח"ג עמ' מו), כי התלמידי חכמים מכניסים געפיהל והרגשה של קדושה בסעודה, ועי"ז הסעודה הוא עם דערהויבנקייט, וסעודה של סיום בוודאי בבחינת תלמידי חכמים שרויים בה, וצריכה להשפיע קדושה והתרוממות.

ידוע מה שהרה"ק מקאצק זי"ע אמר לאחד שבא לפניו והתפאר לפניו שלמד את כל הש"ס, אבער וואס האט דער ש"ס דיר געלערנט - מה הש"ס לימד אותך?! וכפשוטו המכוון האם אחרי לימוד כל הש"ס אנחנו יותר דבקים ברבוננו של עולם, יותר שייכים ומחוברים להבורא ית"ש.

וי"ל עוד, דאיתא בדגל מחנה אפרים (פר' ויקרא) על מה שאומרים העולם שלומדים לערנען יא והחסידים לערנען

בסיום מסכת אומרים קדיש דרבנן יותר ארוך, ובטור (יו"ד סי' שעו) הנוסח עוד יותר ארוך, ומסיימים ואומרים 'תתכלא חרבא וכפנא ומותנא מיננא ומכל עמיה בית ישראל ואמרו אמנ', ואף שאין נוהגים לומר כל הנוסח, אבל הבקשה קיימת שבזכות הסיום תתכלא חרבא וכפנא ומותנא מכל בני ישראל, ושנזכה להשפעות טובות.

ידי תורה שהוא תבלין - באים לידי שכחה מהבלי עולם הזה, ועד כמה שהאדם לומד ומשקיע את עצמו בלימוד התורה, הוא שוכח עוד יותר. התורה היא כעין משקפיים תלת מימד שעל ידה יכולים לראות את העולם במבט עמוק יותר, ולא להחשיבו כדבר ממשי - כמו שנראה במבט שטחי, אלא להכיר שכל הנאות עולם הזה אין בהם ממש.

פרשת יתרו תש"פ סעודה שלישית

מאמר א'

החיות והמציאות האמיתית בהאי עלמא

שבועות תרנ"ב, קרח תרמ"ו ותרס"ד, פינחס תרל"ד. ועי' שפ"א אבות מכתב סופ"ג ד"ה ואכתוב, ואטו הכוונה שיקיים את המצוות כמה פעמים, שיקרא כמה פעמים קריאת שמע, שינענע את הלולב כמה פעמים, שיאכל כמה כזיתים מצה, וכיוצ"ב.

ב' הרגשות בהקרבת קרבן

ויש לבאר בהקדם מה דכתיב בסוף פרשתן (כ, כא) 'וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך, ולכאורה אחר שכתוב 'את עולותיך ואת שלמיך' מהו שחזר וכתב 'את צאנך ואת בקרך', הרי עולותיך ושלמיך הם מצאן ובקר. ורש"י כבר עמד בזה ופירש 'אשר מצאנך ומבקרך, את צאנך ואת בקרך פירוש לאת עולותיך ואת שלמיך'.

וע"ד העבודה י"ל שהפסוק מרמז על ב' אופנים שונים בהרגשת אדם בהקרבת קרבן, ולא רק בקרבן שיש בו הנאה לבעלים, שעליו איתא בגמרא (נזיר כג.) אחד אכלו לשם מצוה ואחד אכלו לאכילה גסה, אלא אף בעולות שהם כליל, מ"מ יש מי שמחשבתו על 'צאנך ובקרך',

בהכרה שנברא לעשות רצונו ית"ש

שבת פרשת יתרו, קבלת התורה, מסתמא רבים מאתנו הכינו את עצמם בלימוד התורה, ברציפות, בליל ששי וכיו"ב, אבל עדיין עלינו ללמוד לדעת מהות קבלת התורה.

חכמתו מדובה ממעשיו מה פירושו

שנן חכמים (אבות פ"ג מ"ו) 'כל שחכמתו מדובה ממעשיו למה הוא דומה, לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו, וכו', אבל כל שמעשיו מרובין מחכמתו למה הוא דומה, לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובין שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו, ויש להבין אחרי שכבר אמר שהאילן נעקר - מאבד חיותו מתייבש ומפסיק לצמות, מה מוסיף לנו באומרו ש'הופכתו על פניו'.

ועוד יש להבין, כקושיית רבינו יונה (שם משנה ט) איך יתכן להיות שיהיו מעשיו מרובין מחכמתו, הלא אין יכולים לעשות יותר מהדיעה (ועי' שפ"א אחרי תרמ"ד,

למצוה, וכאשר יש לאדם עמידה עצמית בעוה"ז, ומחשיב חכמתו, אזי לא לבד שע"ז נעקר האילן משרשיו, מכיון שמצוותיו אינם יכולים להחזיק את האילן, עוד זאת ש'הרוח באה ועוקרתו והפכתו על פניו' שאף המצוות עצמם נהפכו לו לרועץ, כי הם עוד מגדילים את עמידתו העצמית, ובמקום שיתקרב ויחבר להשי"ת המצוה - ע"י קיום המצוות בביטול עצמיותו, עוד מגיע ע"י המצוות להרגשת חשיבות ומעמד בהאי עלמא.

וזו דאיתא בשפת אמת (על המשנה באבות שם) דאף שיש באילן הרבה שרשים, מכל מקום אם יש ענפים יותר מהם, אין האילן מתקיים, אלא אם כן השרשים מרובין יותר מהם, כי עד כמה שחכמתו העצמית והגשמיות מרובין - דהיינו הענפים, נצרך יותר חיבור לרוחניות - שרשיו עוד יותר מרובין, ובמעשי המצוות עצמם ג"כ נצרך שהתוכן הפנימי והחיבור לרצון העליון תהא מרובה ממעשה חיצוני. אבל כשמקיימם כראוי, שבכל מצוה שהוא מקיים הוא מתקרב ומתחבר יותר לרצון העליון, ודבוק בנותן התורה והמצוה על המצוות, אזי מעשיו מרובים, שרשימו ניכר אצלו, וגופו מושפע מקיום המצוות.

המצוה משאירה רשימה בגוף האדם כפי מה שמקיימים אותה עם חיבור להשי"ת

ומבואר בשפת אמת (בא תרנ"ט) על הפסוק (בא יב, לד) 'משארתם צורות בשמלותם' ואמרו חז"ל (רש"י שם ממכילתא) שאע"פ שבהמות הרבה הוליכו עמהם, אלא שהיו מחבבין את המצוות, כי עיקר

וחושב בלבו: רבונו של עולם, הנני מקריב ונותן לפניך, צאן שעליו אמרו חז"ל (חולין פד:) שנקראו 'ועשתרות צאנך' (תבא כח, ד) מפני שמעשרות את בעליהן, ובקר שהייתי יכול לעבוד ולהרויח בהם, או למכרם בדמים יקרים, והוא חש מעין הפסד בממונו, או ברגש גאווה שנותן להקב"ה משלו, ש'הוא' מקריב מ'שלו' לה'.

ויש מי ששש ושמח על הזכות שניתן לו לקיים מצוות, וכל מחשבתו הוא אך ורק על 'עולותיך ושלמתיך' - לעשות נחת רוח להקב"ה שזה כל מהות הקרבן, ואצלו אין מחשבתו על 'צאנך ובקרך' שמקריב כעת, ולא זו בלבד שמכיר שכל מה שבידו הוא מהשי"ת, 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך' (דה"א כט, יד), עוד יותר מזה, הוא חי עם בעירה פנימית שהמטרה שלשמה באנו לעולם הוא לעשות נחת רוח לרבונו של עולם, ולא משנה במה, מה לי בקר ומה לי צאן, מה לי משפחה ובנים, ומה לי עולם הזה, כל המציאות הגשמית היא רק עבור עשיית נחת רוח להקב"ה, והוא שמח שזכה לעשות ריח ניחוח - נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני.

המצוות הם החיבור להשי"ת שעל ידם מתבטל כולו לה'

וזו מה שאמרו חז"ל 'כל שחכמתו מרובה ממעשיו, למה הוא דומה, לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו, והנה 'מעשיו מרובין' המכוון 'מרובין' באיכות ותוכן פנימי, ו'חכמתו מרובה ממעשיו' היינו שאין עצמיותו וחכמתו בטלים

קאלטקייטען פרייהייט און אפענקייט פון די גאס.

הרגשת זר ומנוכר לעזה"ז
ההכנה לקבלת התורה

כתיב (יח, ג) 'שם האחד גרשם, כי אמר גר הייתי בארץ נכריה', ויש להבין מהו 'ארץ נכריה', הרי הארץ ותושביה הם במקומם, ורק הגר הוא הנכרי שאינו שייך לארץ, והול"ל גר בארץ. ועוד צ"ב אמאי נכפל טעם קריאת שמו גרשום, אף שכבר כתוב כן בפרשת שמות (ב, כב) 'ויקרא שמו גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה', ואטו בכל פעם שמזכיר שם האדם יזכיר טעם שמו. וי"ל ע"פ דברי ר"ח וויטאל זי"ע בעץ הדעת טוב על הפסוק (תהלים קיט, יט) 'גר אנכי בארץ אל תסתר ממני מצותיך', דהנשמה חצובה מכסא הכבוד, וברדתה בארץ נקראת גר, וזה מה שאמר דוד המלך ע"ה כיון שאני גר בארץ, ועיקרי מן השמים, הנני מבקש 'אל תסתר ממני מצותיך' באמור אלי כי אין ראוי אל האדם הגופני שיתגלו אליו נפלאות התורה ומצותיה, כי הרי עיקר שלי היא הנשמה, ומן השמים חוצבה, ואינה חומריות, ואף אם ירדה בארץ נשארה ברוחניותה, ודומה אל הַגֵּר הַגֵּר חוץ מארצו שאינו נקרא אלא על שם מקומו, עי"ש.

ועל זה התכוון משה רבינו ע"ה באמרו 'גר הייתי בארץ נכריה', די וועלט איז געווען פרעמד ביי איהם, אינו שייך אלי ואינני שייך אליו. ונכפל הדבר כאן, משום שזוהי ההכנה הראויה למתן תורה, לפרוש מכל עניני עולם הזה, געדענקען

תכלית המצוה להיות נשאר ממנה רשימה באדם, וכאשר עושין המצוה ברוב אהבה ותשוקה, נשארת הארת המצוה ורשימה קדושה בנפש האדם, כי ע"י שמקיימים המצוות בשמחה ובדביקות הם נשארים חקוקים על עצמותיו, ונעשה מזה 'שמלותם' מלבוש לנפש, כי הגוף הוא מלבוש לנשמה, וכשעושים המצוה כראוי, חקוק אור המצוה בגוף, והיא מאירה את האדם ומחברת אותו לשורש, מצוה מלשון צוותא, הוא נהפך לאדם אחר, והרצון והמחשבה שונים. וכששרשיו מרובין, ער איז גוט איינגעווארצעלט, אין לו יניקה מארץ הגשמית, אלא מן העליונים.

אנו עומדים אחרי ראש השנה לאילנות, וגם בדף היומי לומדים כעת דיני ברכת פירות אילן שברכתם בורא פרי העץ, ומבואר בגמרא ובראשונים שגדר אילן הוא שיש לו שרשים וגזעו מתקיים משנה לשנה, כמו כן מצוות הדומים לפירות כשנעשים מתוך חיבור בקביעות לשורש, משאירים רשימה נצחית בנפש וגוף האדם, ומתחבר ומתקשר בקשר נצחי לרבונו של עולם, ועל ידי קיום מצוות באופן הראוי, יש הגנה מכל הרוחות, כי מה שהמשנה נקטה 'רוחות' אינו אלא משל, אך אצלינו זה החיים עצמם, העולם כל כך קר, רחוק ומנוכר מהרבונו של עולם, ויש כ"כ הרבה רוחות זרות ורעות, וכל אחד רוצה להיות מוגן מהם ולהישאר מחובר לתורה ומצוות, וע"י שהוא מושרש ומחובר היטב, באלייכט איהם די מצוה דער וועג, און דורך דעם קען מען זיך אפהייטען פון אלע ווינטען

[כן פירש שם בפני משה ובמתנות כהונה במד"ר יג, יד]. אמנם זה הוא הסתכלות של גוי, ציירין ליה בכדורא בידה, אך בני ישראל כשרואים שכל העולם אינו אלא ככדור קטן והים כקערה, מתבוננים ולמדים כי העולם הזה אינו תופס מקום בכלל כנגד גדלותו ואחדותו יתברך שמו, ואינו כתכלית בפני עצמה אלא כפרוזדור לפני הטרקלין, שכל מה שתופס מקום כמו כל הבניינים הגדולים וכדו' אינם אלא לפי ראות עינינו כאן מלמטה, אבל באמת כלפי מעלה אינם כלום ובטלים אליו יתברך כעפרא דארעא.

ודבר זה נרמז בתורה בפסוקים של הכנה לקבלת התורה, 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', שבני ישראל לפני מתן תורה קבלו את ההסתכלות הנכונה, להביט נכוחה על העולם הזה ולהתייחס אליו כערכו האמיתי ולא כפי מראהו החיצוני, להסתכל על העולם מלמעלה ומבחוץ, שכל העוה"ז כאין וכאפס, 'ואביא אתכם אלי' שבניתוק מהתחשבות בכל חללי דעלמא באו לידי הרגשה שהעיקר הוא לעבוד את הקב"ה ולהיות מחובר לרבש"ע

וואס וויל ער, און צו וועמען געהערט ער, שכך צריך להיות הרגשת כל איש ישראל בהאי עלמא - איך בין א פרעמדע אין א פרעמדע פלאץ, כי נשמתי מן העליונים, והנני מבקש 'אל תסתור ממני מצוותיך', באלייכט מיר די מצוות, זיי זאלען מיר באלייכטען די וועג אין עולם הזה.

בהתרוממות בנ"י לפני מתן תורה הכירו באפסיות של כל חללי דעלמא

בתיב (יט, ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', ויל"פ ע"ד העבודה עפ"י מה דאיתא בירושלמי (ע"ז פ"ג ה"א) על מה שאמרו חכמים 'אינו אסור אלא כל שיש בידו מקל או ציפור או כדור', 'כדור' מפני שהעולם עשוי ככדור^א, שאלכסנדרוס מוקדון אחרי שכבש את העולם לא הסתפק בזה, אלא רצה לכבוש עוד אף את החלל^ב, עלה על נשר ורכב עליו, והחזיק בידו מוט אשר עליו היה תלוי חצי גוף של שור, והנשר בראותו שלמעלה ממנו נמצא בשר שור התעלה למעלה למעלה, עד שראה את הארץ כולו ככדור, ומני אז כל האנדרטאות שעשה לכבוד עצמו היו של אדם המחזיק כדור ביד, להראות שכבש את כל העולם

א. כאן מבואר בירושלמי שהעולם עגול, וכן הוא בזה"ק (ח"ג י), והיום כבר מודים לזה כל חכמי הטבע [ועי' גליוני הש"ס להגר"י ענגיל זצ"ל (שבת עה). שהארץ בזה, והביא מהגר"א שהעולם מרובע מהפסוק (איוב לח, יג) 'לאחוז בכנפות הארץ', עי"ש]. והקדמונים ביארו מפני מה נברא העולם עגול. וי"ל עוד שזה מרמז לנו כי האדם חושב לכבוש את כל העולם עוד ועוד, וכשבא לסוף העולם חוזר למקום שיצא משם, כי הרי מעפר נבראת ולעפר תשוב.

ב. ויש לנו ללמוד מזה מוסר, שכך גם אנחנו בעוה"ז, וכמ"ש חז"ל מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, כי לעולם אינו ממלא סיפוקו, וממשיך לדרוף אחרי העוה"ז, כי הרצון והכיסופין של יהודי הוא אל הקב"ה, רק שזה מתלבש בענייני עוה"ז, ואנו רוצים עוד ועוד, אבל 'הנפש לא תמלא' (קהלת ו, ז), ולכן לא תתמלא מתענוגגי עוה"ז, וכדאיתא במדרש (קה"ר ו, ו) לפי שהיא מן העליונים'.

בבחינת 'פחות', אבל הצורה הנכונה והאמיתית לקיים 'אנכי ה' אלקיך', הוא לא להסתפק באמונה חיצונית שיש ה' במקום רחוק, אלא צריך אמונה חושית שהקב"ה הוא פה אתו בכל מצב ובכל שעה, והכל מחיות ה', והוא חש ומרגיש את הקב"ה בכל פעולותיו, זה נקרא 'יותר'. ולא יהיה לך - כולל גם היצר הרע הנקרא אל זר בגופו של אדם כמ"ש חז"ל (שבת קה:), וכן בכל עשרת הדברות.

האמונה והרגשה בחיבור להש"ת בפנימיות

וזה דכתיב 'כי אלקי אבי בעזרי', ודקדקו המפרשים שלא כתוב 'כי אמר', כי משה רבינו ע"ה לא 'אמר' את זה, אלא חש והרגיש ש'אלקי אבי בעזרי' בכל מהותו. אנו רגילים להפטיר ולומר מה נשמע? ברוך ה'. וכן בכתובה, היד כותבת מאליה ב"ה בראש הדף, ולא מתבוננים מה אומרים ומה כותבים. אבל יתרו שאמר ברוך ה' אלקי ישראל, זה היה אחרי שבדק כל ע"ז שבעולם והגיע להכיר גדלות ה', וגם שמע את כל ניסי יציאת מצרים ומלחמת עמלק, וזו אמר אמירה מעומק הלב ברוך ה' אשר הציל וגו', ברוך ה', יש ה' בעולם. זוהי ההכנה למתן תורה, זיין גוט איינגעווארצעלט, מחובר להקב"ה, וכשמקיימים תורה ומצוות עם קשר ועם שייכות זה מאיר לאדם. יעזור השי"ת שנהיה מחוברים אליו ית"ש, און די תורה און מצוות זאל אונז באלייכטען די אידישע וועג.

נוע"ד כשנוסעים במטוס, וכל העולם ומלואו נראים מלמעלה כקוביות משחק של תינוקות קטנים, וחושבים שמה שרואים משם שכל העולם קטן מאוד אינו צורתו הנכונה, וכשינחתו אז יראו את גודלו האמיתי, אך האמת הוא להיפך, שמלמעלה רואים את ערכו הנכון כגודל צעצועי הילדים, ושם הוא המבט הנכון, ועל הארץ עיני הברש מטעים מלראות האמת].

אפשר לקבל את התורה כאופן פחות או להתרומם יותר

בתיב (יט. ו) 'אלה הדברים אשר תדבר את בני ישראל', ופירש רש"י 'אלה הדברים - לא פחות ולא יותר', והקשו המפרשים מה ההו"א ש'משה רבינו שנאמר עליו 'בכל ביתי נאמן הוא' ח"ו יפחות ויכבוש נבואתו, או יתנבא מה שלא שמע מהקב"ה. וחביב עלי מה ששמעתי מחסיד ישיש בשם האמרי אמת זי"ע שבוודאי משה רבינו ע"ה אמר לבני ישראל הדברים כפי ששמעם מהקב"ה, אבל משה רבינו הוסיף ואמר לבני ישראל שאלה הדברים הם 'לא פחות ולא יותר', כלומר אני מסרתי לכם את התורה כפי ששמעתי מפי הקב"ה, אבל תשימו לב, שבתורה הק' יש 'פחות' ויש 'יותר', וזה אני מוסר לכם, כי הדבר תלוי בכם מקבלי התורה.

וי"ל שהמכוון בזה גם בעשרת הדברות, שיכול להיות יהודי שיקיים ויצא יד"ח כל המצוות, כגון אנכי ה' אלקיך שמאמין במציאות ה', לא יהיה לך - שאינו נכנס לבית התפילה ח"ו ואפילו נזהר מללמוד בליל ניטל, ונזהר משבועת שקר, וכן כל עשרת הדברות, אבל זה הכל

מאמר ב'

יציאת מצרים שבכל דור ודור

ומקשה הגרעק"א [בגליון הש"ס, ומבואר יותר בחידושו] מהא דאיתא בגמרא (ערוכין יט.) 'אמר רבי שמעון בן לקיש רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה שנאמר (ישעיה סו, כד) 'ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי' וגו', שפשעו לא נאמר אלא הפושעים - שפושעים והולכים לעולם [רש"י - 'הפושעים בי - עדיין, ואפילו בשעת תולעתם ואשם'] כדכתיב שם בהמשך הפסוק 'כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר'[[³], ומתקיף לה רב כהנא 'השתא דאמרת הפושעים דפשעי ואזלי, אלא מעתה דכתיב המוציא [המוציא אתכם מארץ מצרים (אמור כב, לג)] והמעלה [המעלה אתכם מארץ מצרים (שמיני יא, מה)] דמסיק ודמפיק הוא, אלא דאסיק ואפיק, הכי נמי דפשעי הוא'.

וצ"ב מה יעשה רבי נחמיה בפסוקים אלו דהמוציא והמעלה, דע"כ דאפיק משמע [ואי אפשר לתרץ כדמתרץ על 'המוציא לך מים']. והשבות יעקב (סוף ח"א פאר יעקב ברכות שם) מבאר דרבי נחמיה יתרץ, כי שאני יציאת מצרים שבכל דור

המוציא לשון דאפיק או דמפיק במשנה (ברכות לו.) שעל הפת הוא אומר המוציא לחם מן הארץ, ובגמרא (לה.) נחלקו רבנן ורבי נחמיה מה הוא אומר, רבנן אומרים 'המוציא' לחם מן הארץ, ורבי נחמיה אומר 'מוציא' לחם מן הארץ, משום דנוסח הברכה לשעבר בעינן שהרי כבר הוציא את הלחם הזה מן הארץ שהוא בא ליהנות ממנה, ורבנן סברי המוציא דאפיק משמע - שהוציא כבר והיא ברכה הגונה, דכתיב (עקב ח, טו) 'המוציא לך מים מצור החלמיש' [רש"י - המוציא לך מים - וכבר הוציא], ורבי נחמיה סבר המוציא דמפיק משמע שנאמר (וארא ו, ז) 'המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים' [דמפיק משמע - שעתיד להוציא, דכתיב המוציא אתכם, וכשנאמר פסוק זה למשה עדיין לא יצאו, והמוציא לך מים עדיין היה מוציא, כל ימי היותם במדבר], ורבנן ההוא הכי קאמר להו קודשא בריך הוא לישראל, כד מפיקנא לכו עבידנא לכו מלתא כי היכי דידעיתו דאנא הוא דאפיקית יתכון ממצרים, דכתיב (שם) 'וידעתם כי אני ה' אליכם המוציא'.

ג. הן אמת שאמרו חז"ל (ב"ר ט, ה) שהרשעים כיון שהן מתים הן פוסקים מלהכעיס להקב"ה שנאמר (איוב ג, יז) 'שם רשעים חדלו רוגז', אך כל זה שאין יכולים לחטוא בפועל, אבל לא שהם חוזרים בתשובה על מה שחטאו. לפעמים אדם מרגיש וכי מה בכך שחטא זמן מה, אבל זה לא כ"כ פשוט, כשאדם חוטא נעשה כחוטא כל הזמן, וצריך נקיון ותיקון, וכדאיתא בגמרא (שבת קנב:) כלי יתנו לכובס - לגיהנם לצורפם שם. וכאן בגמ' מבואר יותר מזה, שמלבד הכתם אף אינם מתחרטים על פתחו של גיהנם.

חכמה עם שכר הגן עדן ועונשי הגיהנם מוצגים בראש כל חוצות, לא היה שום אדם בא לידי חטא, אולם היצר הרע בוער ברשות הרבים, ואילו הראשית חכמה טמון בארון הספרים.

בעת נסיון יש לזכור שהש"ת עומד לצידנו

אבל באמת, אכן כך הקב"ה רצה את הבריאה, ברא את היצר הרע - אשר הרעותי, והראשית חכמה בארון הספרים, והגמרא הנ"ל הוא בארון ספרים, אבל הקדוש ברוך הוא איננו בארון הספרים, הקב"ה נמצא עם האדם גם כשהולך ברחוב, ותחושת האדם צריך להיות שהקב"ה נמצא אתו כאן ועכשו, שבכל מקום ובכל נסיון הקב"ה עוזרו. ועל זה נאמר 'המוציא אתכם' בלשון עתיד, והמעלה אתכם - שהקב"ה אוחד כל אחד בציצית ראשו ומגביה אותו ומסייע לו להתעלות מהגשמיות. אמנם אנו חיים בעולם הזה המסתיר מאתנו שהקב"ה נמצא אתנו בכל מצב שהוא, והרי הקב"ה ברא אותו כך כדי שישתיר, וזה גופא הנסיון, אבל עלינו לזכור בכל נסיון ונסיון מי הוא המנסה אותו, שהקב"ה כביכול עומד מאחורה בשעת נסיון וקורא ואומר לכל אחד, אל תשכח, זה רק הסתר, זה רק נסיון.

הפושעים שאינם חוזרים בתשובה

משום שחסר להם ההכרה שיש סיוע תמיד

ולכן רבי נחמיה שפיר יפרש הפסוקים שהמוציא והמעלה דקאי על יציאת מצרים, דמפיק לשון הוה משמע, ובכל הדורות והמצבים כנ"ל נומה להגמרא

ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ולכן רבנן לא הביאו ראיה מפסוקים הנ"ל שהמוציא לשעבר משמע. והקשה הרחיד"א (פתח עינים ערובין שם) דאכן אנו צריכים להרגיש ולראות את עצמנו כאילו יוצאים עכשו נוגם הרגשה זו אינה בניקל, אבל הרי הפסוקים ד'המוציא' ו'המעלה' הם דברי ה', ואין זה שייך אל הקב"ה שיאמר המוציא אתכם להבא, ודוחק לומר דרחמנא אמר עליה ידידה מאי דאיבעי להו לישראל לשער בדידהו.

הש"ת מעלה את בני

ממצריהם ונסינותיהם בכל דור

וע"ד העבודה י"ל, כי אכן גם מצד הקב"ה 'המוציא אתכם מארץ מצרים' איננו רק סיפור היסטורי של מה שאירע פעם לפני דורי דורות, אלא לעולם בכל המיצרים ובכל נסיונות העולם הזה - הקב"ה מוציא אותנו מהרע, וכן 'המעלה אתכם מארץ מצרים' איננו רק תיאור גיאוגרפי שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות, אלא שהקב"ה לדורות עולם, בכל מצב שהוא, מרומם ומעלה אותנו מהגשמיות והעוה"ז, ומה שאמרו חז"ל 'אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו', אין זה רק קטע גמרא, אלא מציאות ממשית מידי יום ביומו בכל נסיון ובכל קושי.

ואכן מובא בשם הרה"ק מבארדיטשוב

זי"ע שלימד זכות על ישראל ואמר

רבנו של עולם הרי אינך בא בטרוניא עם בריותיך, ומה רצונך מבניך, הרי אילו היה היצר הרע בארון הספרים, וספר ראשית

עיקר תפקיד של יהודי לקדש המחשבות והעצה ע"י תורה

פרשת יתרו היא ה'יור' של שובבי"ם, ואיתא מהחידושי הרי"מ זי"ע על מה שפירש רש"י על הפסוק (בשלח טו, א) 'אז ישיר' - 'למדנו שהיור' על שם המחשבה נאמרה', דהיינו שכל היהודי לא נברא אלא כדי לקדש את המחשבה, עיקר מעלתו של ה'יור' - היהודי, הוא המחשבה. וזה פרשת יתרו - אות יור' של שובבי"ם, על שם המחשבה, ודייקא על ידי פרשה אחת בתורה - ע"י לימוד התורה כראוי, אפשר לטהר ולקדש את המחשבות, וגם אם האדם קלקל את דרכיו וחטא, מ"מ ע"י התורה יכול לטהר את עצמו ואת מחשבותיו, וכמו יתרו שעבד כל ע"ז שבעולם, מ"מ ע"י התורה זכה לקדש מחשבותיו, יתרו - ייתר פרשה אחת בתורה, כי דייקא על ידי לימוד התורה יכולים להתגבר על היצר, למול את עצמו בקדושה, לטהר את המחשבות, ולבא לידי שמחה אמיתית בעשיית המצוות וקיום רצון ה'.

מהות בני' התשוקה להש"ת והתורה מגלה ומחזירה את הרצון

ועל ידי לימוד התורה יש את הכח שכל הרצונות והתשוקות יהיו להקב"ה, וכדאיתא בשפת אמת (תהלים (משפ"א תרומה תרס"ב ונשא תרנ"ד) על הפסוק (יט, ח) 'תורת ה' תמימה משיבת נפש', שכל נפש ישראל יש בה השתוקקות נפלא אל מי שבראה, כל מהות ומעלת נפש איש ישראל היא הרצון התשוקה והחשק, נפש היא מלשון רצון כדכתיב (וישלח כג, ח) 'אם יש את נפשכם' וברש"י 'רצונכם', וכל מהות האדם הוא הנפש - הרצון.

בעירובין הוכיחה שהמוציא והמעלה לשעבר הוא - דאסיק ואפיק משמע, ולא משני אאתקפתיה דרב כהנא דיציאת מצרים שאני, י"ל ע"ד הצחות, משום דשם בגמרא איירי על הפושעים, שהם אינם זוכרים ואינם מרגישים את הענין הזה שהקב"ה נמצא עם כל אחד ואחד ועוזרו בכל נסיון ובכל קושי, ומסייע לכל יהודי הרוצה להתעלות, ומבחינתם יציאת מצרים היה בעבר, ואינם יוצאים מהמצר].

היצר הרע מונע

ומפריע לשמוח בקיום תורה ומצוות

כתוב (יה, ט) 'ויחד יתרו, ופירש רש"י 'וישמח יתרו', ששמח בישועות ישראל, ואיתא בגמרא (סנהדרין צד.) 'ויחד יתרו, רב ושמואל, רב אמר שהעביר חרב חדה על בשרו [רש"י - שמל את עצמו ונתגייר], ושמואל אמר שנעשה חדודים חדודים כל בשרו [שהיה מיצר מאוד על מפלת מצרים]'. ואף שבפירוש הפסוק נחלקו אמוראי, אבל במציאות של כל אדם שני הפירושים אמת, מצד אחד הוא שש ושמח לקיים תורה ומצוות, לגרום נחת רוח להבורא ית"ש, וכן מתקדש בקדושה יתירה מתוך מסירות הרצונות - חרב חדה שמל את עצמו בקדושה, אבל מאידך גיסא, נעשה בשרו חידודין חידודין, היצר הרע - הגוי שבלב - מושך להנאות מגונות, הגוף נהנה מלראות דברים משמיעת לשון הרע ומתאוות רעות, ואיתא בגמרא (ע"ז כ:) מלאך המות מלא עינים, והוא מלאך המות הוא יצר הרע (ע"י ב"ב טז.), וגם היצר הרע מלא עינים, שכן דרך היצר הרע שאורב לו לאדם בכל פינה ופינה להחטיאו, ובכל מיני אופנים וגוונים.

נפש, יכול האדם לחבר כל כל מעשיו להקב"ה, החפץ חיים זי"ע אמר שכל המצאות הטכנולוגיה היו כדי לחזק את האמונה בדברי חז"ל שיש עין רואה ואוזן שומעת וכו', והרי רואים במכונות חשמליות שדי לחבר חוט קטן לחשמל ועי"ז יכולות מכונות גדולות לעשות דברים גדולים, אבל ככל שהמכונה תהא משוכללת, בלי חיבור כל דהו לכח חשמלי לא תפעל כלום, ועלינו ללמוד מזה, שצריך להתחבר להקב"ה ע"י לימוד התורה והתדבקות ברצון העליון, להיות שרשי מרובין.

כוח התורה המשמרת

הוא בלימוד עם כל החושים ביגיעה ובעמקות

אך לימוד התורה צריך להיות כראוי, עם כל החושים, ולנצל את הזמן, ולא להיות שוטה - ללמוד שעה ולסגור את הגמרא, אלא לרצות להתחבר עוד ועוד אל הקב"ה, ואף אם צריך לסגור את הגמרא, להישאר מחובר אליה גם אח"כ כשהולך מביהמ"ד, לחשוב על קושיא ותירוץ בגמ' וכיו"ב. והרי הלכה פסוקה היא ברמב"ם שאין מחשבה רעה מתגברת אלא בלב הפנוי מן החכמה, ולא יעילו לזה שום עצות אחרות, כי רק התורה היא משיבת נפש.

יצריכים להתעורר, שאפילו בלא מצוות תלמוד תורה, עלינו ללמוד

תורה במסירות כל הרצונות, כי הוא הדרך היחידה להישמר בקו"ט, ובלי דבקות בתורה הרי האדם בסכנת אבדון, והתורה הוא העצה היחידה שעל ידה

ובאמת כל תשוקת האדם הוא הבורא ית"ש, כי מה שהבורא ית"ש ברא את האדם עם כח התשוקה, הוא כדי שהנפש תתאוה להקב"ה, למקור הנפש שהיא מן העליונים, אלא שהחטא מבדיל, הרצונות הגשמיים מכסים את הרצון הפנימי של הנפש, ורק בכח התורה יכולים למצוא זה הרצון האמת הגנוז בנפש, כי אין חמדה ותשוקה בעולם כמו התורה שנקראת שחמדה גנוזה' (שבת פח:), רק אין זוכין לחמדה הגנוזה - לרצון האמת רק על ידי רוב יגיעה בתורה, וזהו 'משיבת נפש' - שמחזרת התשוקה החשק והרצון, להתאוות לה' לתורתו ולמצותיו, עי"ש.

וביתר ביאור, מה שאמר הרב בעל התניא ז"ל (עי' תניא פרק ה) שכשאדם לומד המחליף פרה בחמור, שור שנגח את הפרה, אפילו אם הוא גר בעיר ולא ראה ולא יראה שור ופרה לעולם, ולא יבוא מלימודו לידי מעשה, מ"מ בלימוד דינים אלו הוא מחובר כעת לרצון העליון, וכל מה שנבראו שור ופרה הוא רק כדי שיוכל להתקיים הרצון העליון של שור שנגח את הפרה, ולא משנה מה לומדים אם נזיקין ואם קדשים הלכתא למשיחא ואפילו משניות ותהלים, כל חלקי התורה, הכל הוא רצון העליון, ועל ידו מתחברים לרצון האמיתי, ועי"ז מגלים את הרצון האמיתי של הנפש, כי התורה היא רצונו של הקב"ה.

ע"י התורה

יכולים לשעבר כל המעשים להקב"ה

ואחרי שהרצון האמיתי של הנפש מתגלה על ידי לימוד התורה שמשיבת

מחובר להקב"ה בכל עת במחשבות טהורות שהוא עיקר היהודי.

ובשעת רעוא דרעוין מתגלה הרצון האמיתי, אבל אין די להישאר

עם הרצונות רק בשעת רעוא דרעוין, אלא בעיקר כשיוצאים זאת עמו לשדה הקרב, שגם כשבחור הולך הרחוב והיצה"ר מפתה אותו לראיה אסורה או לשמוע לשה"ר וכיו"ב, גם אז להישאר דבוקים בתורה, לא להיות פנוי מן החכמה, וזה המשך ואלה המשפטים אחרי פרשת יתרו, ואלה מוסיף על הראשונים. יעזור השי"ת שנזכה לקבל עלינו קבלה אמיתית, ולהתחבר להקב"ה.

יכולים לזכור מה ה' אלקיך דורש מעמנו, ולא להגיע ח"ו לבחינת שהרוח באה והופכתו על פניו. אבל התורה צריך להיות בביגעה בהבנה ובעמקות, כי לא די בלימוד התורה גרידא, וכלשון הרמב"ם שמחשבת רעה מתגברת ב'לב' פנוי מן 'החכמה' דייקא, לימוד התורה צריך להיות עם חכמה, מיט א ויסענשאפט, מיט די הארץ, ורק ע"י תורה הנלמדת בעיון וביגיעה מתוך תענוג ושמחה, מנוצל כל כח התענוג וההשתוקקות לתורה, וממילא מתבטלים כל החמדות רעות, ויכולים להישאר

